

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

PENTRU CLASA A V-A

EXERCIȚII APLICATIVE, RECAPITULĂRI ȘI TESTE DE EVALUARE

(comunicare orală, lectură, redactare, elemente de construcție a comunicării, elemente de interculturalitate)

Prezentul auxiliar este în conformitate cu cerințele
programei școlare aprobată prin OM Nr. 3393/ 28.02.2017.

Acesta poate fi utilizat în paralel cu toate manualele
aprobată de către M.E.N.

● Recapitulare inițială	3
● Test de evaluare inițială	19

● Alfabetul limbii române.	21
● Dictionarul. Articolul de dictionar	22
● Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ	25
● Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător	31
● Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală	33
● Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundată, temă	36
● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere - descoperirea unor subiecte din universul familiar..	40
● Corespondență sunet - literă. Silaba. Accentul (aplicativ)	42
● Planul simplu de idei	45
● Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapunerii, luarea / predarea cuvântului, aşteptarea rândului la cuvânt).	47
● Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor	51
● Planul dezvoltat de idei	53
● Categorii semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical	58
● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere - restrângerea unor teme la aspecte particulare.....	64
● Enunțul. Punctuația enunțului. Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperitive.....	68
● Recapitulare	70
● Evaluare	73

● Textul literar narrativ: acțiune, personaj, timp, spațiu.....	74
● Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă	83
● Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a recomanda, a solicita, a promite, a felicita, a declara etc.).....	86
● Predicatul verbal	89
● Unitățile comunicării: perechile de adiacență (întrebare-răspuns, invitație - acceptarea/ refuzarea invitației, reproș - acceptarea/ refuzul reprosului, a face un compliment - a răspunde la un compliment)	92
● Etapele scrierii, generarea ideilor, planificare, scriere: încadrarea în subiect.....	96
● Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Locul subiectului în propoziție.....	99
● Acordul predicatului cu subiectul	104
● Atributul.....	105
● Recapitulare.....	108
● Evaluare.....	113

● Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana)	119
● Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual) ca mărci ale personalității individului	121
● Identitate personală - identitate națională - diversitate culturală și lingvistică	122
● Verbul – moduri verbale: indicativul și imperativul. Timpurile simple ale modului indicativ	123
● Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme ..	128
● Textul narativ nonliterar: acțiune, participanți, timp, spațiu	129
● Timpurile compuse ale modului indicativ. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea) și forme verbale nepersonale: infinitiv, participiu	133

● Narativul în texte multimodale (text și imagine – bandă desenată)	143
● Planul simplu de idei	145
● Substantivul. Tipuri de substantive: comun, propriu	147
● Genul și numărul substantivului	149
● Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât)	152
● Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu	154
● Planul dezvoltat de idei	155
● Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului	157
● Comunicarea dialogată	159
● Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv și atribut). Prepoziția	162
● Modele comportamentale în legende greco-romane	165
● Recapitulare	169
● Evaluare	173

● Textul nonliterar descriptiv	174
● Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală	177
● Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul)	178
● Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe	182
● Povestirea unei întâmplări reale / imaginare	182
● Textul explicativ (aplicativ)	183
● Istoria cuvintelor - variații ale formei și ale sensului în timp	184
● Adjectivul	185
● Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză - efect, problemă - soluție)	188
● Articolul demonstrativ sau adjectival	188
● Gradele de comparație ale adjectivului	189
● Acordul adjectivului cu substantivul	191
● Recapitulare	193
● Evaluare	195

● Strategii de interpretare – interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația)	196
● Strategii de comprehensiune: predicții, împărtășirea impresiilor de lectură	202
● Atitudini comunicative: atenție și empatie	204
● Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație	205
● Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/ mesajelor textului	206
● Exprimarea adecvată a emoțiilor	209
● Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal)	209
● Interese și atitudini față de lectură	211
● Limba standard. Normă și abatere	211
● Recapitulare	212
● Evaluare	214

- Se dă textul:

Povestea unui om leneș (fragment)

după Ion Creangă

Cică era odată într-un sat un om grozav de leneș; de leneș ce era, nici îmbucătura din gură nu și-o mesteca. Si satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire și altora. (...) Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cu-coana, văzând în carul cel cu boi un om care sămăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi țărani, zicând:

— Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, și-l duceți la vro doftoroaie undeva, să se caute.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre țărani; să ierte cinstită față dum-nevoastră, dar aista e un leneș care nu credem să fi mai având păreche în lume, și-l ducem la spânzurătoare, ca să curățim satul de-un trândav.

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fărădelege! Mai bine duceți-l la moșie la mine; iacăta curtea pe costișa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia aşa, pentru împrejurări grele, Doamne ferește! (...)

— I-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana; că te-a pune la cotet, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunericul să te bată, uriciunea oamenilor! (...) Hai dă răspuns cucoanei, ori aşa, ori aşa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar muietă-s posmagii? zise atunci leneșul, cu jumătate de gură, fără să se cárnească din loc.

1 Propune cuvinte cu sens asemănător pentru cele de mai jos:

- odată – _____
- lenevire – _____
- trăsură – _____
- cucoană – _____

- cinstită – _____
- posmagi – _____
- săteni – _____
- să se cárnească – _____

2 Identifică o trăsură morală a personajului anunțat încă din titlu. Adaugă-i un citat potrivit din text!

---

3 Transcrie două structuri din text care reprezintă indici spațiali și temporali.

---

4 Enumeră trei personaje antrenate în acțiune.

---

5 Extrage din text patru sintagme specifice limbii populare.

- 7** Explică, în 5-8 rânduri, de ce textul dat este unul narativ.

● Se dă următoarele fragmente de text descriptiv:

a) Un luciu întins, limpede, adânc, în a cărui oglindă bălai se scălda în fund luna de argint și stelele de foc.
 (Făt-Frumos din lacrimă, Mihai Eminescu)

b) Cine-o vedea cu părul ei galben și lung, despletit și împrăștiat ca creții unei mantii de aur pe brațul ei rece (...), ar fi gândit că-i o înmărmurită zână a undelor.
 (Făt-Frumos din lacrimă, Mihai Eminescu)

c) Ah! ce frumoase-s serile de toamnă!
 Prin frunze reci doar un fior adie;
 S-arată-n deal, cu față purpurie,
 A noptilor fermecătoare Doamnă.

Pe câmpul veșted tainic ea-mprăștie
 Strălucitoarea-i negură albastră,
 O, Doamne sfânt! Ce pană mult măiastră
 Atâtă farmec ar putea descrie!

Stropit cu lacrimi pare-acum boschetul!
 În umbra lui mă simt pris de tristețe;
 Există oare-atâta frumusețe
 În fire, - aşa cum o simt̄i tu, poetul?

Ori suntem pradă – o! gândire-amară!
 De-a simțurilor noastre amăgire
 Ce-aruncă-un văl frumos peste-o neștiere,
 Și totuși, Doamne, ce frumoasă seară!
 (Seară de toamnă, Duiliu Zamfirescu)

d) A fost odată ca-n povești,
 A fost ca niciodată.
 Din rude mari împărătești,
 O prea frumoasă fată.

Si era una la părinți
 Si mândră-n toate cele,
 Cum e Fecioara între sfinți
 Si luna între stele.
 (Luceafărul, Mihai Eminescu)

- 1** Explică sensul cuvintelor subliniate din fragmentele anterioare.

2 Compară cele patru fragmente date și menționează două asemănări și două deosebiri dintre acestea.

3 Ce spațiu este surprins în fragmentul a)?

4 Ce sentiment transmite descrierea acestui peisaj lacustru nocturn?

5 Deși fragmentul b) este extras din aceeași operă ca fragmentul anterior, se prezintă, sugestiv și plastic, o imagine diferită. Care este elementul central al descrierii?

6 Extragă, din fragmentul b), trei structuri de tipul substantiv-adjectiv.

7 Ce însușiri poți enumera pentru această făptură deosebită? Folosește citate ajutătoare!

8 Explică rolul cuvintelor subliniate din fragmentul c) în conturarea serii de toamnă.

9 *Ca în orice descriere literară, pentru a vizualiza tabloul din natură se folosesc termeni specifici. Selecțează cinci cuvinte/ grupuri de cuvinte care construiesc aspectele vizuale necesare descrierii artistice de tip tablou, în proză.

10 Care este obiectul descrierii în poemul eminescian *Luceafărul*?

11 Cu cine este asemănătă fata de împărat?

12 Ce trăsătură dominantă i se atribuie acesteia? Valorifică cele două catrene eminesciene!

- Rezolvă cerințele, după ce ai citit următorul text descriptiv nonliterar:

Trifoiul (trifolium) este un gen de aproximativ 300 de specii de plante din familia leguminoaselor, Fabaceae. Cea mai mare diversitate apare în zonele temperate din emisfera nordică, dar există specii care trăiesc și în America de Sud și Africa, incluzând altitudinile înalte de la tropice. Sunt plante erbacee mici anuale, bianuale sau plante perene cu viață scurtă. Frunzele sunt trifoliolate (rareori 5 sau 7 foliate), cu stipelele adunate pe petioluri, iar florile sunt grupate în inflorescențe mici albe, roșii, violet sau galbene; păstăile mici, cu puține semințe, sunt închise în caliciu. Alte genuri, denumite uneori trifoi sunt *Melilotus* (sulfina) și *Medicago* (culbeceasă). Numele științific este derivat din limba latină *tres*, "trei" și *folium*, "frunză".

Trifoiul reprezintă o sursă de hrana pentru larvele unor specii de lepidoptere (fluturi și molii).

(<https://ro.wikipedia.org/wiki/Trifoi>)

1 Explică sensul următorilor termeni științifici, consultând DEX ediția 2009:

• leguminoase –

• emisfera –

• tropice –

- inflorescențe – _____
- caliciu – _____
- larve – _____
- lepidoptere – _____

2 Care este subiectul acestui text descriptiv nonliterar?

3 Prezintă, în 3-5 rânduri, trifoiul, folosind informații din textul dat.

4 Cuvintele din text sunt folosite cu sens propriu (obișnuit). Alege zece dintre aceste cuvinte și alcătuieste enunțuri cu acestea.

5 Redactează și tu un scurt text, de maximum 10 rânduri, în care să descrii științific o plantă precum *macul*.